

δαιμονόπικο τό, ἀμάρτ. διμουνόπ' κον Μακεδ. (Σιάτ. κ.ά.)

'Εκ τοῦ ούσ. δ αἱ μονας καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. -ό πινο, περὶ τῆς δπ. βλ. Γ. Χατζίδ. εἰς 'Αθηνᾶ 29 (1917), 215 καὶ Α. Τσοπανάκη εἰς Μακεδονικὰ 2 (1941 - 52), 295.

'Ο μικρὸς δαιμων. Συνών. δ αἱ μονόπον λο.

δαιμονόπιστος ἐπίθ. Χίος—Λεξ. Βλαστ., 489 Δημητρ.

'Εκ τῶν ούσ. δ αἱ μονας καὶ πιστη.

'Ο πιστεύων εἰς τοὺς δαιμονας, ὁ κακὸς ἔνθ' ἀν.: "Ἄσμ. 'Αφησ' με, δαιμονόπιστη, 'ς τὸ στῆθος σου ν' ἀπλώσω, ή μά μου χεῖρα πάγωσε, νὰ τήνε ξεμαργώσω

Χίος. Συνών. ἀγγελόπιστος, διαβολόπιστος.

δαιμονόπουλο τό, Λεξ. Βάιγ. Μπριγκ. Πρω. Δημητρ. δαιμονόπουλος Κάρπ. Μεγίστ. διμουνόπ' λου Μακεδ. (Σισάν.)

'Υποκορ. τοῦ ούσ. δ αἱ μονας διὰ τῆς παραγωγ. καταλ. -πον λο, περὶ τῆς δπ. βλ. Γ. Χατζίδ., MNE 1, 636 κ.έξ. 'Η λ. καὶ εἰς Σομ.

1) 'Ο μικρὸς δαιμων, ὁ υἱὸς τοῦ δαιμονος Λεξ. Βάιγ. Μπριγκ. Πρω. Δημητρ. Συνών. διαβολόπιστος. 2) 'Ο ζωηρὸς, ἀτακτος καὶ εὐφυὴς παῖς Κάρπ. Μακεδ. (Σισάν.) Μεγίστ. — Λεξ. Πρω. Δημητρ.: Παροιμ. φρ. Δασκαλόπουλος δαιμονόπουλος (ἐπὶ τῆς ζωηρότητος τῶν μαθητῶν) Κάρπ. Συνών. βλ. εἰς λ. δαἱ μονοκονόλον κο.

δαιμονόπραξη ἡ, Βιθυν.

'Εκ τῶν ούσ. δ αἱ μονας καὶ πράξη.

'Η ὑπὸ δαιμονος ὑποκινουμένη πράξις, ἡ κακὴ πράξις.

δαιμονοπύρωμα τό, Κρήτ. (Νεάπ.) διμουνοπύρωμα Μακεδ. (Καστορ.)

'Εκ τῶν ούσ. δ αἱ μονας καὶ πύρωμα.

1) 'Η αἰφνίδια ζάλη, τὴν δόποιαν ὑφίσταται τις οἰονεὶ ἐκ δαιμονικῆς τινος ἐπηρείας Μακεδ. (Καστορ.): Μή τὰ γιανάκια καπνίζουν αὐτὸν πόδῃ τὸν διμουνοπύρωμα (γιανάκι = τὰ φυτὰ ἀρμένια). 2) "Εντονη δργή, ἔξαλλος θυμὸς Κρήτ. (Νεάπ.): Εἰδα τη ἀνεχαιδρωμένη καὶ τὴν ἐφοβήθηκα ἀπὸ τὴν ἀγριότη καὶ τὸ δαιμονοπύρωμα ποὺ χε (ἀνεχαιδρωμένη, = μὲ δρθίκες τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς της, ἀγριεμένην, ἔξαλλην).

δαιμονοσκορπίζομαι ἐνιαχ. δαιμονοσκορπίζομαι Σύμ.

'Εκ τοῦ ούσ. δ αἱ μονας καὶ τοῦ φ. σκορπίζομαι.

'Εξαφανίζομαι οἰονεὶ ὑπὸ δαιμονικῆς ἐνεργείας, ἀποπέμπομαι ὑπὸ τινος διατελοῦντος ἐν ψυχικῷ βρασμῷ ἔνθ' ἀν.: Ξέω γώ, ποῦ ἐδαιμονοσκορπίστη; Ποῦ ἐπήε δάλε αὗτος κ' ἐδαιμονοσκορπίστη; Σύμ. Δαιμονοσκορπίστον δορός μου, ἄ μήσ σὲ θωρῷ αὐτόθ.

δαιμονοσκόρπισμα τό, Κάρπ. Κρήτ. (Ρέθυμν.) Κύπρ. — Λεξ. Δημητρ.

'Εκ τῶν ούσ. δ αἱ μονας καὶ σκόρπισμα.

Κατὰ πληθ., μεταφ., τὰ ἀσκόπως σπαταλῶμενα, τὰ οἰονεὶ ὑπὸ δαιμόνων σκορπιζόμενα ἔνθ' ἀν.: Παροιμ. φρ.

'Ανεμομάζωματα δαιμονοσκορπίσματα.

Συνών. παροιμ. φρ. 'Ανεμομάζωματα διαβολοσκόρπισματα, ἀνεμομάζωματα ἀνεμοσκόρπισματα.

δαιμονόσπερμα τό, Λεξ. Μπριγκ. Πρω. Δημητρ. διμουνόσπερμα Θράκ. ('Αδριανούπ.) δαιμονόσπαρμα Θήρ. Κυκλ. Πελοπν. (Κίτ. Μάν. κ.ά.) — Λεξ. Πρω. διμουνόσπαρμα Εύβ. ("Ακρ.") Μακεδ. (Καταφύγ.)

'Εκ τῶν ούσ. δ αἱ μονας καὶ σπέρματα. 'Η λ. ὑπὸ τὸν τύπ. δαἱ μονοσπέρματα καὶ εἰς Σομ.

1) Τὸ σπέρμα, τὸ γέννημα, τοῦ δαιμονος κυρίως ὡς ὕβρις, ὁ κακός, ὁ μοχθηρὸς ἀνθρωπος Θήρ. Θράκ. ('Αδριανούπ.) Κυκλ. Μακεδ. (Καταφύγ.) — Λεξ. Μπριγκ. Πρω. Δημητρ.

2) 'Επὶ παιδίων, τὸ ἀνήσυχον καὶ δύστροπον Εύβ. ("Ακρ.") Πελοπν. (Κίτ. Μάν. κ.ά.): Θὰ σὶ πιάσου νὰ σὶ τσακίσου, μάρῳ διμουνόσπαρμα τ' κιαρατᾶ! "Ακρ. Λὲν ἡσυχάζει καθόλου τὸ δαιμονόσπαρμα! Κίτ. Μάν.

Συνών. ἀνεμόσπερμα, δαἱ μονοσπέρμα, διαβολόσπερμα, διαβολόσπαρμα, διαβολόσπαρμα.

δαιμονοσπορὰ ἡ, Κρήτ. (Ρέθυμν.)

'Εκ τῶν ούσ. δ αἱ μονας καὶ σπορά.

Δαἱ μονόσπερμα, τὸ δπ. βλ., ἔνθα καὶ συνών.

δαιμονόσπορος ὁ Κρήτ. (Ρέθυμν.) διμουνόσπορος Λέσβ. ('Αγιάσ.)

'Εκ τῶν ούσ. δ αἱ μονας καὶ σπόρος.

Δαἱ μονόσπερμα, τὸ δπ. βλ., ἔνθ. ἀν.

δαιμονοτυλιγμένος ἐπίθ. ἀμάρτ. δαιμονοτυλίμενος, Σκύρ.

'Εκ τοῦ ούσ. δ αἱ μονας καὶ τοῦ τυλιγμένος, μετοχ. τοῦ φ. τυλιγω.

'Ο παμπόνηρος, δ πανούργος: Τούν' θὰ γελάσ' τὴ δαιμονοτυλίμεν'; Συνών. διαβολότυλιγμένος.

δαιμονόχορτο τό, Πελοπν. (Κίτ. Μάν.)

'Εκ τῶν ούσ. δ αἱ μονας καὶ χόρτο.

'Αγριόχορτον, διὰ τὸ δποῖον πιστεύεται δτι, δταν τὸ δοκιμάσῃ τις, καταλαμβάνεται ὑπὸ μανίας καὶ τρέλλας ἔνθ' ἀν.: "Εφαες δαιμονόχορτο ποὺ κάμνεις ἔτσα; || Ἄσμ.

'Ωλιέ, ἐδαιμονίστηκα κ' ἔφα τὸ δαιμονόχορτο! (ἐκ μοιρολ.)

δαιμονόψειρα ἡ, Πελοπν. (Κίτ. Μάν. Μεσσην.) — Ν. Πολίτ., Παραδ. 2., 1333

'Εκ τῶν ούσ. δ αἱ μονας καὶ ψειρά.

Φθείρ παρουσιαζομένη, ὡς πιστεύεται, ἐπὶ ἐνδυμάτων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ κεφαλῶν λουσιμένων κατὰ τὸ δωδεκαήμερον μεταξὺ Χριστουγέννων καὶ Θεοφανείων, δταν χρησιμοποιηθῇ διὰ τὸ πλύσιμον στάχτη τῶν ἡμερῶν τούτων, τὴν ὑπὸ τὸν έμόλυναν οἱ Καλλικάντζαροι ἔνθ' ἀν. Συνών. διαβολόψειρα, δωδεκαημερά ψειρά.

δαίσου Τσακων. 'Αδρ. ἐδάκα Μετογ. ἀδρ. δακοί.

'Εκ τοῦ ἀρχ. δ αἱ ω. Πβ. M. Deffner., Zakon. Gramm., 46.

A) Κυριολ. 1) Καίω, καίομαι: "Οα νιούτα ἀ κάρα ἔκι δαισα (ὅλην τὴν νύκτα ἡ φωτιά ἔκαιε). 'Εδάκα τὸν πούα μι (ἔκαψα τὸ πόδι μου). 'Ο τσούνα ἔκι δαίσου δύρ ἀμέρε (ἡ δρῦς ἔκαιετο δύο ἡμέρας). 'Α ἀστραπά νὰ ντὶ δάγη! (ἡ ἀστραπή, ὁ κεραυνός νὰ τὸν κάψῃ ἀρά). 'Α κάρα νὰ ντὶ δάγη, ἀκλερε! (ἡ φωτιά νὰ σὲ κάψῃ, ἀκληρε ἀρά). 'Ο ηλιε ν' ἐδάτσε τὸ καμπτὶ (ὁ ηλιος τὸ ἔκαψε τὸ παιδί). 2) Δι' ἐξωτερικῆς ἐ-

πενεργείας νεκρώνω, καταστρέφω συστατικά: Σ' ἐδάτσε τού φατσέ ἔντεν' ὁ παλιολίβα (τις ἔκαψε τὶς φακὲς αὐτὸς ὁ παλιολίβας). Τοὺς καρποὺς σ' ἐδάτσε ὁ πάγος (τὰ σιτάρια τὰ ἔκαψε ὁ πάγος). 3) Γέφισταμαι φλεγμονήν: Ἐδάτσε ἀγίδα ἀπὸ τὸ πρεσόν γά ἔκι θέα ἄρημα (ἔπαθε φλεγμονὴ ἡ γίδα ἀπὸ τὸ πολύ γάλα (ἐνν. ποὺ εἰχε), ἥθελε ἄρμεγμα). 4) Εἴμαι διάπυρος, ἐκπέμπω μεγάλην θερμότητα: Μῆνι νὶ κιάνεσε μὲ τὸν χέρε, γιατσ' ἔνι δαίσουντα τὸ λουπάι (μήν τὸ πιάνης μὲ τὰ χέρια, γιατὶ καίει τὸ τσουκάλι).

Β) Μεταφ. 1) Προξενῶ ἡ αἰσθάνομαι ὑπερβολικὴν λύπην: Ἐπενάτσε ὁ ύζε, τὸν ἐδάτσε τὰν καρδία σι (πέθανε ὁ υἱὸς καὶ τοῦ ἔκαψε τὴν καρδιά του). 2) Ἐπὶ παιγνιδίων, χάνω ὑπερβάς τεταγμένον τι δριον: Ἐδάτσερε, ἔξον ἔδαρι (κάηκες, ἐγὼ τώρα ἐνν. θὰ παῖξω).

δακέα ἡ, Πόντ. (Ινέπ.) δατδία Καλαβρ. (Βουν. Γαλλικ. Κοντοφ. Μπόβ. Χωρίο Ροχούδ.)

Ἐκ τοῦ θέμ. τοῦ ἀρ. ἔδακον τοῦ ρ. δάκνω καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -έα.

1) Τὸ δάγκωμα Καλαβρ. (Γαλλικ. Μπόβ.) Πόντ. (Ινέπ.): Ἡ δατδία τοῦ σ-συδ-δίον (τὸ δάγκωμα τοῦ σκύλου) Καλαβρ. (Γαλλικ. Μπόβ.) 2) Ἡ ποσότης τῆς τροφῆς τὴν ὅποίνιαν χωρεῖ ἐφ' ἄπαξ τὸ στόμα ἀνθρώπων καὶ ζώων, μπον καὶ ἀ Καλαβρ. (Βουν. Γαλλικ. Κοντοφ. Μπόβ. Χωρίο Ροχούδ.): Μία δατδία ἀσ-δὲ σπωμί, τυρί, ἀπ-τίδι, μῆλο (μία μπουκιά ἀπὸ ψωμί, τυρί, ἀπίδι, μῆλο) Γαλλικ. "Οτον κάν-νει τσαὶ γιὰ ἥμισο δατδία ἀφίν-νει τὸ σκονδάτσι του ἀνονκάτου (ἔτσι κάμνει καὶ γιὰ μισὴ μπουκιὰ ἀφίνει τὸ λαιμουδάκι του ἀνω κάτω) Χωρίο Ροχούδ. || Παροιμ. Οἱ καλὲ δατδίε μακραίνονταν δὲς ἥμέρε (οἱ καλὲς μπουκιὲς μακραίνουν τὶς ἥμέρες, ὁ καλὰ σιτιζόμενος ἐργάτης ἀποδίδει περισσότερον) Μπόβ. Ἡ καλὴ δατδία κάν-νει καλὴν δουλεία (συνών. μὲ τὴν προηγουμ.) αὐτόθ.|| "Ἄσμ.

Πάει νὰ φάῃ μιὰ μίνυμο δατδία
τσαὶ ἀφίν-νει τὸ σκοδ-δαρέδ-δο σὰν σορδάτο
(Πάει νὰ φάῃ μιὰ μικροσκοπικὴ μπουκιὰ καὶ ἀφίνει τὸν λαιμὸ σὰν στρατιώτης) αὐτόθ.

Τσαὶ γιὰ μία μίνυμο δατδία
χάν-νει τὴν ζωὴ γιὰ τὴν τζοιλία
(καὶ γιὰ μία ἐλαχίστη μπουκιὰ χάνει τὴν ζωὴ γιὰ τὴν κοιλιὰ) Βουν.

δάκνεμα τό, Πόντ. δάκνεμαν Πόντ. δάκνεσμαν Πόντ. (Οἰν.) δάκνερα Πόντ. (Ινέπ.) δάκνεμαν Πόντ. (Κερασ.) δάκνεμαν Πόντ. (Οἰν.) δάκμαν Πόντ. δάγμαν Πόντ.

Ἐκ τοῦ ρ. δάκνω, παρὰ τὸ ὅπ. καὶ δάκνων ω καὶ δάκνω. 'Ο τύπ. δάγμαν ἐκ τῆς μετοχ. τοῦ παθ. ἀρ.

1) Δάγκνωμα 1, τὸ ὅπ. βλ., ἔνθ' ἀν. 2) Ἰχνος δαγκώματος, δαγκωματιὰ ἔνθ' ἀν.

δακνεματέα ἡ, ἀμάρτ. δαγματέα Πόντ.

Ἐκ τοῦ ούσ. δάκνων εμα, παρὰ τὸ ὅπ. καὶ δάγμαν. Δάκνων εμα 2, τὸ ὅπ. βλ.

δακνέτσης ὁ, Πόντ. (Ινέπ. Οἰν.)

Ἐκ τοῦ ρ. δάκνων καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -έτσης. 'Ο ἔχων τὴν ἔξιν νὰ δαγκάνῃ.

δάκνω Καππ. (Άνακ. Αραβάν. Γούρτον. Σινασσ. Φάρασ. Φερτ. Φλογ.) Πόντ. (Ινέπ. Οἰν. Σινώπ. Σούρμ.

Σταυρ. Τραπ. Χαλδ.) δάκνω Πόντ. (Άντρεάντ. Οἰν.) δάκνου Καππ. (Μισθ.) δάκνω Καππ. (Δίλ.) Πόντ. (Ίμερ. Κερασ. Κοτύωρ. Νικόπ. Τραπ. Χαλδ.) ιτάκω Καππ. (Μισθ.) δάκω Καππ. (Μισθ. κ.ά.) Πόντ. (Κοτύωρ.) Μέσ. δάχκονμαι Πόντ. (Χαλδ.) Παρατ. ἔδακνον Πόντ. ἔδακνα Πόντ. (Οἰν.) δάκνισμα Καππ. (Άνακ. Αραβάν. Φλογ.) Αόρ. ἔδακα Καππ. (Μισθ.) Πόντ. (Κερασ.) ιτάκα Πόντ. (Κοτύωρ.) Προστ. δάκα Καππ. (Μισθ.) δάκε Καππ. Πόντ. (Τραπ.) δάκον Πόντ. (Τραπ.) δάκ'σον Πόντ. (Κάρος Χαλδ.) Μετοχ. δαγμένος Πόντ. δακμένος Πόντ. (Τραπ.) ιτακμένος Καππ. (Μισθ.) δακεμένος Πόντ.

Τὸ ἀρχ. δάκνω. 'Ο τύπ. δάκνω ἐκ τοῦ ἀρ. ἔδακνα καὶ τὸ ὅπ. ἐκ τοῦ ἀρχ. ἔδακνον. 'Ο τύπ. δάκνω δί' ἀναπτύξεως συνοδίτου φθόγγου.

1) Δαγκάνω ἔνθ' ἀν.: Τσύλλος ἔδακέ με Πόντ. (Ινέπ.) 'Η γάττα ἔδακεν τὸν ποντικὸν Πόντ. (Τραπ.) 'Η τσαγάνα ἔδακεν τὸ χέρι μ' (τσαγάνα = καρκίνος) Πόντ. (Κοτύωρ.) Ελνας φτείρα ἔδακέ με Πόντ. (Τραπ.) 'Ο ψύλλον ἔδακεν τὸ ποδάριον μ' αὐτόθ. Δάκω καὶ κονδράζω τὰ δάχτυλά σ' (κονδράζω = ἀποκόπτω) Πόντ. (Κοτύωρ.) "Εδαξέ με εἰς κανάρα (= κώνωψ) αὐτόθ. Τὸ μωρὸν ἔσπιγξεν κ' ἔδακεν τὸ τσιττίσιν μ' (τὸ βρέφος ἔσφιξε τοὺς δδόντας καὶ ἐδάγκασε τὸν μαστόν μου) Πόντ. (Τραπ.) 'Ατόσον καὶ ζελέας ἔν', ἀμον δικυλλὸν δάκ' με (τόσον ζυλότυπος είναι, ὥστε ώστὲν σκυλλὶ μὲ δαγκάνει) Πόντ. (Χαλδ.) 'Αρδί γοντούζι σταυλλὶ μὴ δάκνης (ώστὲν λυσσασμένο σκυλλὶ μὴ δαγκάνης) Καππ. (Φάρασ.) "Εδακέν το ἔνα δφίο Καππ. (Άραβάν.) 'Ογδόν ἔδακα τὰ μαχαίρ' Καππ. (Μισθ.). Σίτα δάκνει λιθάρα κ' ἐτελόν καλὸν λύκος 'ὰ κρούῃ 'ς σὸν σιρὶν (ὅταν δαγκάνουν πέτρες ἐνν. τὰ πρόβατα, δὲν είναι καλὸς οἰωνός λύκος θὰ ἐπιτεθῇ στὸ κοπάδι) Πόντ. (Άντρεάντ.) Σκορπιός ἀ σέ δάκ', ἀν τὸ ενδρῆς, νὰ τὸ σκοτώσῃς καὶ νὰ τὸ βάλῃς σὸν μέρο τ' (ἀν σὲ δαγκάσῃ σκορπιός, ἀν τὸν βρῆς, νὰ τὸν σκοτώσῃς καὶ νὰ τὸν βάλῃς στὸ μέρος ποὺ σὲ δαγκάσει) Καππ. (Δίλ.) || Φρ. "Εδακα τὴν γλῶσσαν μ' (συνεκρατήθη) Πόντ. Δάκα τὴν γλῶσσα σου (συνών. μὲ τὴν προηγουμ.) Καππ. (Μισθ.) "Εδαξα τὰ χελλᾶ μ' (συνών. μὲ τὴν προηγουμ.) Πόντ. (Νικόπ.) "Εδακα τὴν χολήν μ' (κατέστειλα τὸν θυμόν μου) Πόντ. Πβ. τὸ ἀρχ. «τὸν θυμὸν δάκων» Αριστοφ., Νεφ. 1369. || Παροιμ. 'Ο συγγενόν τὸν συγγενόν δάκ' καὶ 'κι ἀχπάν' (τὸ ὅπ. τοῦ συγγενοῦς προξενούμενον κακὸν δὲν προχωρεῖ μέχρις ἐσχάτων) Πόντ. Δάκει καὶ ἀχπάνει (ἐπιτυγχάνει εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του) Πόντ. Τὸ σκυλλὸν ποὺ ὑλάζει δάκ' (πολλὰ 'κι δάκ' (= ὁ σκύλλος ὁ ὅποιος γαβγίζει πολύ, δὲν δαγκάνει· ἐπὶ τοῦ ἀπειλοῦντος διαρκῶς, ἀλλ' οὐδέποτε πραγματοποιοῦντος τὰς ἀπειλάς του) Πόντ. (Άντρεάντ.) || Αἴνιγμ. Στόμαν 'κι 'ἔχ' καὶ δάκνει ('κι 'ἔχ' = οὐκ ἔχει· ἡ τσουκνίδα) Πόντ. || "Άσμ.

Τὰ τραωδίας τὰ καλά τ' ἔναν πέει, τ' ἄλλο ἄξον,
τὰ ἔμορφα τὰ κόραδα τ' ἔνα φίλ' τ' ἄλλο δάκνον
(τραωδίας = τραγούδια πέει = πὲς ἄξον = δάκον) Πόντ.

Μάννα μον, ψύλλος μ' ἔδακεν 'ς τὴν ρῶγαν τὸν βυζιοῦ μον Πόντ. (Κερασ.)

Γιὰ δάκει ἀσ' σὸν μαράκινο | γιὰ δάκ' ἀσ' σὸν σταφύλι (μαράκινο = ρωδάκινον) Καππ. 2) Μεταφ., ἐπὶ ἐδεσμάτων, ἀλατισμένων περισσότερον τοῦ δέοντος, ἐρεθίζει τὴν αἰσθησιν τῆς γεύσεως Πόντ. (Κερασ. Τραπ. κ.ά.): Φρ. Τὸ φαγίν ἔδακεν ἀσ' σ' ἀλας (τὸ φαγητὸν ἔγινε ἀλμυρόν) Πόντ. Συνών. φρ. Τὸ φατὶ τ σιμπᾶ 'ς τ' ἀλάτι. Τ' ἀλας ἔδακεν τὸ φατὶν (συνών. μὲ τὴν προηγουμ.) Τραπ. "Εδακει τὸ φαγίν (συνών. μὲ τὴν προηγουμ.) Πόντ.

